

KONFESSIONSLØS TYPOGRAFI

Kunsthistorikeren Merete Bodelsen, som i Foraaret udsendte Karl Madsen-Bibliografien, skriver i denne Artikel om den fagmassige Tilrettelæggelse og hvordan Samarbejdet med Bogtrykkeren formede sig.

KARL MADSEN BIBLIOGRAFIEN er et Forsøg paa at lave en Bio-Bibliografi. Den bestaar foruden Bogens egentlige Kerne, Bibliografien (Side 1-88), af Afsnittene Litteratur vedrørende Karl Madsen (Side 89-111), Fortegnelse over Portrætter af Karl Madsen (Side 113-136) samt Fortegnelser over Karl Madsens Data (Side xxvii-xxxiv) og Rejser (Side 137-57). Oprindeligt skulde det blot have været en Fortegnelse over Karl Madsens Skrifter, et Biprodukt af Ordningen af Skagens Museums Samling, men under Arbejdet hermed samlede der sig saa meget værdifuldt Stof, som naar det blev ordnet ikke blot vilde belyse Karl Madsens Liv og Virksomhed, men dansk Kunst i det hele, idet Karl Madsen havde saa nær Tilknytning til sin Periodes Kunstliv. Der var derfor Grund til at mene, at det havde Værdi at lade disse Fakta trykke og at give dem samme skematiske Form som Bibliografien i Stedet for at arbejde dem sammen i en deskriptiv Biografi. Indexet er gjort saa fyldigt og levende som muligt, saaledes at man ved Hjælp af det kan gribe i raa Form det Stof man har Interesse for og lade Resten ligge.

Skal jeg skrive om de typografiske Principper, der er fulgt ved Tilrettelæggelsen af Bogen, opstaar der en Vanskelighed: jeg har ikke et færdigt System af Principper med Hensyn til hvordan Bøger i al Almindelighed skal se ud, og jeg tror heller ikke det er godt at have det. Skal en Bog virke æstetisk tilforladelig, maa der ikke lægges et æstetisk Pres paa den. Man kan ikke begynde med at lave en Form til en Bog og derpaa hælde Typografien paa den, paa samme Maade som man støber en Kakkellovn, og man kan ikke skære en Bogs Stof til efter en forud fastlagt Ramme efter Princippet: hug en Hæl og klip en Taa. Det vilde navnlig være skæbnesvangert med en udpræget Haandbog og Opslagsbog som denne. Det modsatte er derfor forsøgt og kan saaledes maaske hermed ophøjes til Princip for Bogen: *at gaa ud fra Manuskriptet alene og lade Typografien efterhaanden arbejde sig frem til sin egen Form for Klarhed og Rytme.* At dette ikke blot er tomme Ord skulde fremgaa af følgende, som ikke bliver nogen Fremsættelse af forfinede Principper i al Almindelighed, men en tør Redegørelse for de Hensyn til Detaille og Helhed, der har spillet sammen og givet Bogen Form.

Vi begyndte som sagt med Manuskriptet. Det bestod i Kartotekssedler, og straks kunde man nok fristes til at mene, at det var nærliggende at løse Opgaven paa den Maade (i Lighed med en udmærket Kogebog, som udkom for nogle Aar siden) at trykke Texten paa Sedler og udgive dem i Kartoteksform. Men har man lidt Erfaring med Kartoteksarbejde, ved man, at Kartoteksformen er god og nødvendig saalænge man arbejder med et Materiale, der stadig er i Vækst, men ogsaa, at den ikke giver

samme Mulighed for Oversigt som en trykt Side, som man kan lade Blikket bevæge sig nedad. Da nærværende Bibliografi ikke kan vente yderligere Vækst, blev Bogformen foretrukket, og Formatet valgtes højt for at faa saa mange Numre med paa Siden som muligt for Oversigtens Skyld. Saa gjaldt det Formatet i Bredden, med andre Ord Satsbredden. For at finde denne blev Manuskriptets Linier maalt, og det viste sig at Titellinierne gennemgaaende var ret korte, medens næste Linie (Tryksted, Dato m. m.) ofte vilde fylde Linien ud. En bred Linie vilde saaledes give Titlen mange lange Udgange og gøre Siden urolig samtidig med at den lange Underlinie med den mindre Skriftgrad vilde blive spinkel og svævende. Fornemmelsen skulde være at hvert af Bibliografiens Numre dannede en afsluttet Gruppe med en indbyrdes Balance mellem de to Skriftgrader, der hvilede i sig selv samtidig med at hver Gruppe paa harmonisk Maade gik op i Sidens Helhed. Dette blev bedst opnaaet med en kort Linie. Med den høje Side og den smalle Sats laa Formatet nu meget nær opad det gyldne Snit og for at faa Hvile og Fasthed i Proportionerne forankrede vi os til dette. Det var altsaa ikke et tilfældigt æstetisk Udgangspunkt, som Satsen skulde tvinges ind i - tværtimod havde Typografien selv fundet Vej frem til denne Løsning.

Det næste blev Valget af Skrift. I Manuskriptet til selve Bibliografi-Afsnittet var der tre Grupper af Text, der skulde holdes ude fra hinanden: Titlen, Trykstedsoplysninger og redaktionelle Bemærkninger. Da tre forskellige Skriftgrader vilde give for megen Uro, blev vi enige om at holde os til to Skriftgrader og udskille den tredie Grup-

pe, de redaktionelle Bemærkninger, med en skarp Parentes. Af Skrifter var der paa et vist Tidspunkt Tale om tre: Fransk, Caslon og Plantin. Jeg foretrak Fransk, Nordlunde vistnok Caslon, men det var bare saadan en løsrevet personlig Smag, som i og for sig ikke kom Bogen ved, og karakteristisk nok faldt Valget paa Plantin. Ikke af manglende Enighed om de to andre, men fordi Nordlunde i sit Følgebrev med Prøvesiderne (se Bilaget)* skrev: »Hermed tre nye Sider. »Fransk« er Deres Forslag, de to andre Udslag af min egen Virketrang. Der er meget ved »Fransk« som jeg synes om, men Ciceroen er for stor til Satsbredden. Den Forskel, der er mellem Skriftgraderne i »Plantin«, giver en god Rytme. Naar jeg har taget »Caslon« med, er det, fordi jeg synes Skriften er bedre end de andre, selv om Tallene ikke er regelmæssige.« - Her slaar Bogtrykkeren ned paa noget centralt. Han ser ikke først og fremmest Bogen i det foretrukne Skriftsnit, men raadfører sig med Manuskriptet og lader dette vise Vej. Manuskriptets særlige Karakter kræver en stadig Skiften Grad, og det bliver klart, at hele Sidens typografiske Spil ligger i Rytmen dels mellem disse to Skriftgrader indbyrdes, dels i Gradernes Forhold til Linielængden og til Sidens hele Format. Nordlunde saa at Plantinens Korpus og Petit bedst opfyldte de stillede Krav til Rytme.

Den typografiske Udformning af Enkelthederne, som herpaa fulgte, var et Pillearbejde med stadig Flytten og

---

* I Bilaget findes foruden de to forkastede Prøvesider et Opslag, der viser hvordan de endelige Bibliografisider blev med Plantin (Side 18-19), samt Exempler paa Sider fra Afsnittene: Data, Litteratur vedrørende Karl Madsen, Portrætfortegnelse og Index.

Forandren af Linieafstanden indenfor de enkelte Grupper og imellem Grupperne indbyrdes. Der var ogsaa andre Ting at tage i Betragtning. For at faa Ro i Siden, hvis højre Del blev ret zigzag'et derved at Linierne ofte ikke fyldte ud, er der overalt undgaaet Indrykninger, og derved er der opnaaet en rolig og fast Fornemmelse til venstre i Siden, der dog atter er blevet mildnet noget ved Anbringelsen af Tallene, som bevirker at der ikke bliver for stærk Slagside i Kolumnens Balance. Tallene er vigtige, da Indexet henviser til dem. Først blev der prøvet med en Række forskellige fede Typer (se Prøveside 1), og disse vilde naturligvis nok gøre at Læseren maatte blive klar over at disse Tal var vigtige, men det ligesom isolerede dem fra Texten, som de skulde vise hen til. De slog Rytmen i Stykker, Klarheden fremkom først da man benyttede almindelige Petittal og saa rykkede disse lidt ud fra Kolumnen. Denne enkle Løsning viste sig at være bedre end den overpointerede Funktionalisme.

Afsnittene Litteratur vedrørende Karl Madsen og Portrætfortegnelsen er sat med mindre Skriftgrader, Bourgeois og Nonpareil, som indbyrdes har samme gode Rytme som Plantinens Korpus og Petit. I Portrætfortegnelsen er Gruppehederne noget større, og Siden arbejder med en noget anden Rytme end i Bibliografien. Kun Kunstnernavnet og Aarstallet viser Kolumnebredden i venstre Side, medens de øvrige Oplysninger er indrykket, saaledes at Satsen bliver smallere. Aarstallene er naturligvis trukket ud for at give en let overskuelig Kronologi, men det Sammenstød, der herved fremkommer med Portrætfortegnelserns Nummertal er ikke helt tilfredsstillende. Der er lagt

Vægt paa at ordne Oplysningerne om Portrætterne overskueligt, og Stoffet er delt i Grupper 1) Portrættets Titel 2) Maal, Materiale, Signatur 3) Museum eller Ejer 4) Udstillinger, Kataloghenvisninger m. m. - og hver af Grupperne begynder med en ny Linie. Saaledes finder man fx altid Maalangivelsen med sit fremtrædende Gangetegn paa samme Sted forrest i en Linie, og denne Gentagelse danner en Rytme i Siden som letter Overskueligheden. Data og Rejser er ordnet i Skema - henholdsvis over en Side og over et helt Opslag - da denne Opstilling bedst passede til Oplysningernes Karakter.

Endelig er der Indexet, som er sat op tospaltet med Nonpareil. Heller ikke her er anvendt kraftige Virkemidler for at fremme Tydeligheden. I den løbende Kolumnetitel holdes man à jour med hvor man er i Alfabetet. Et nyt Bogstavs Begyndelse vises kun med et Mellemlum, men da alle B'er fx staar under hinanden og danner ligesom et Mønster nedefter, skal man nok faa Øje paa hvor dette afbrydes med at C sætter ind. De stille Virkemidler kan have deres Berettigelse maaske netop i en Haandbog, hvor man ofte gaar den modsatte Vej i sin Trang til at være funktionalistisk. Det er nok at en Ting virker funktionalistisk, den behøver ikke pointere sin Funktionalisme, for saa bliver det Konfession. Den lodrette Perlesnor af A'er og B'er osv afbrydes kun ved Indrykninger, naar Talhenvisningerne fylder mere end een Linie, saaledes at Tal og Nøgleord ikke kommer til at løbe ud i hinanden. Indexet har budt Sætteren en meget vanskelig Opgave, som han dog løste med stor Sikkerhed. Et særligt System med skarpe og runde Parenteser med og uden Kursiv er anvendt

i Henvisningstallene for allerede i Indexet at vejlede Læseren m. H. t. hvilken af de fire Grupper i Bogen Tallet viser hen til: almindelige Tal er saaledes Artikler af Karl Madsen, Tal i skarp Parentes Artikler om Karl Madsen, kursiverede Tal henviser til Portrætfortegnelsen og endelig Tal i rund Parentes til Rejser. Med Hensyn til selve Henvisningssystemet har jeg valgt at henvise til baade Side og Nummer, dels for at undgaa Forveksling mellem de forskellige Grupper, der har hver sin Nummerering, dels fordi det i alle Tilfælde er nemmere at slaa rigtigt og hurtigt ned paa et Sidetal, som man kan have paa Fornemmelserne hvor er i Bogen, end paa et Nummer. I »Dansk kunsthistorisk Bibliografi« (1935), hvor der var ca. 10.000 Numre, indførtes det System at Numrene paa hver Side var nummereret for sig (fra 1 til ca. 20), hvorved man undgik de mangecifrede Tal, som er besværlige at have med at gøre baade under Bogens Udarbejdelse og senere ved dens Brug. I denne Bibliografi er Tallene imidlertid gjort fortløbende fordi de sammentæller et bestemt Forfatterskab og saaledes har en vis Interesse som kronologiske Opusnumre.

Da Formatet var fastlagt blev der lavet en Prøvebog paa fem Ark, da det jo oprindeligt kun drejede sig om at trykke selve Bibliografien. Denne Prøvebog havde blødt hvidt Papirbind, som indvendigt var klæbet til et højrodt Forsatspapir foran og bagi. Karl Madsen saa Bogen og syntes om den, og det var mig derfor magtpaaliggende, da den voksede, at beholde noget af denne Virkning, som havde tiltalt ham. Fra firs Sider voksede Bogen til omtrent det dobbelte, og det blev derfor ønskeligt, da Biblio-

Tegning af Carl Jensen

1872	Efteraaaret	Begynder at deltage i »Det frie Aftenakademi« hos Kyhn. Træffer her bl. a. Chr. Skredsvig og Th. Bindsbøll.
1874	Omk. 20. Maj	Mormoderen, Enkefru Caroline Wilhelmine Thorsøe, dør.
1876	Foraar	Forlader Akademiet ved Udgangen af Januar Kvartal. Har 1872-76 i otte Kvartaler besøgt den almindelige Forberedelsesklasse.
1876	Juli	Afrejser til Paris over Kiel og Köln.
1876	9. Oktober	Begynder at male hos Gérôme paa École des Beaux-Arts.
1879	Foraar	Vender hjem fra Studieopholdet i Frankrig.
1880	Foraar	Debuterer som Maler paa Charlottenborgs Foraarsudstilling med »En Fiskerenke. Fra Skagen«.
1880	3. Juni	Gift i Hornbæk ved Randers med Johanne Henriette Møller.

- 141 Foraarsudstillingen 1887. II.
Politiken 2. Maj 1887.
- 142 Chr. Krogh: Albertine.
Politiken 15. Maj 1887.
[Udstillet i Malmø].
- 143 Foraarsudstillingen 1887. III.
Politiken 20. Maj 1887.
- 144 Foraarsudstillingen 1887. IV.
Politiken 28. Maj 1887.
- 145 Foraarsudstillingen 1887. V.
Politiken 31. Maj 1887.
- 146 Anders Andersen-Lundbye.
C. F. Bricka: Dansk biografisk Lexikon.
I, (Juni) 1887, Side 254.
- 147 Vereschtshagin Litteratur.
Politiken 3. Juli 1887.
[Jules Claretie: Wassili Wassiljewitsch Wereshagin og V. V. Vereschagin: Rejseerindringer og Krigsbilleder].
- 148 Vereschtshagin.
Politiken 18. og 30. Juli og 1. August 1887.

*Den store Skrift for stor i Forhold til Satsbredden.
Tallene i Margenen dominerer Kolonnen.*

- 150 Porcellæn og Pottemageri.
Morgenbladet 16. November 1887.
[Svar paa E-e (o: Erik Schiødte)'s Artikel „Tidskrift for Kunstindustri og Karl Madsen som Kunstkritiker“ i Morgenbladet 10. November 1887].
- 151 Mer Pottemageri.
Morgenbladet 23. November 1887.
[Svar paa E-e (o: Erik Schiødte)'s „Svartil Karl Madsen“ i Morgenbladet 20. November 1887 og herefter „Afslutning“ af Erik Schiødte i Morgenbladet 26. November 1887].
- 152 Ribe Domkirke og Henning Jensen.
Politiken 14. December 1887.
- 153 Kinesisk Porcellæn.
Tidsskrift for Kunstindustri IV, 1888, Hefte 1, Side 6-25, ill.
- 154 Dekorationsforeningen.
Tidsskrift for Kunstindustri IV, 1888, Hefte 5, Side 145-154. ill.
- 155 Dansk Kunst i det sidste År. (Oktober 1886-Oktober 1887).
Nordisk tidsskrift. Stockholm 1888, Hefte 1, Side 33-45; Hefte 2, Side 91-108.
- 156 Nordens Illustratorer. I. Erik Werenskiold.
Kunstbladet 1. Januar 1888, Side 6-10, ill.
[Optrykt 1922, se Nr. 491].

*to Skriftgrader ligger for nær hinanden.
optiemetallene i Margenen passer ikke til Skriften*

- 141 Foraarstudstillingen 1887. II.
Politiken 2. Maj 1887.
- 142 Chr. Krohg: Albertine.
Politiken 15. Maj 1887.
[Udstillet i Malmø].
- 143 Foraarstudstillingen 1887. III.
Politiken 20. Maj 1887.
- 144 Foraarstudstillingen 1887. IV.
Politiken 28. Maj 1887.
- 145 Foraarstudstillingen 1887. V.
Politiken 31. Maj 1887.
- 146 Anders Andersen-Lundbye.
C. F. Bricka: Dansk biografisk Leksikon I, (Juni) 1887,
Side 254.
- 147 Vereschtshagin Literatur.
Politiken 3. Juli 1887.
[Jules Claretie: Wassili Wassiljewitsch Wereshagin og
V. V. Vereschagin: Rejseerindringer og Krigsbilleder].
- 148 Vereschtshagin.
Politiken 18. og 30. Juli og 1. August 1887.
- 149 Kjøbenhavns Porcellæn og Utterslev
Pottemageri.
Tidsskrift for Kunstindustri III, 1887, Hefte 3,
Side 65-89, ill.
[Jfr. Nr. 150 og 151].

- 150 **Porcellæn og Pottemageri.**
Morgenbladet 16. November 1887.
[Svar paa E-e (o: Erik Schiødte)'s Artikel »Tidsskrift for Kunstindustri og Karl Madsen som Kunstkritiker« i Morgenbladet 10. November 1887].
- 151 **Mer Pottemageri.**
Morgenbladet 23. November 1887.
[Gensvar paa E-e (o: Erik Schiødte)'s »Svar til Karl Madsen« i Morgenbladet 20. November 1887 og herefter »Afslutning« af Erik Schiødte i Morgenbladet 26. November 1887].
- 152 **Ribe Domkirke og Henning Jensen.**
Politiken 14. December 1887.
- 153 **Kinesisk Porcellæn.**
Tidsskrift for Kunstindustri IV, 1888, Hefte I, Side 6-25, ill.
- 154 **Dekorationsforeningen.**
Tidsskrift for Kunstindustri IV, 1888, Hefte 5, Side 145-154, ill.
- 155 **Dansk Kunst i det sidste År. (Oktober 1886-Oktober 1887).**
Nordisk tidsskrift. Stockholm 1888, Hefte 1, Side 33-45; Hefte 2, Side 91-108.
- 156 **Nordens Illustratorer. I. Erik Werenskiold.**
Kunstbladet 1. Januar 1888, Side 6-10, ill.
[Optrykt 1922, se Nr. 491].
- 157 **Rembrandts Kristusbillede i Darmstadt.**
Kunstbladet 18. Januar 1888, Side 13-16, ill.

- 8 I. B. (∴ Ingeborg Buhl): Andreas Peter Madsen. Karl Johan Vilhelm Madsen. Viggo Madsen.
Thieme und Becker: Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler XXIII herausgegeben von Hans Vollmer. Leipzig 1929. Side 537.
- 9 Sigurd Schultz: Karl Madsen.
Dansk biografisk Leksikon. Red. af P. Engelstoft og Svend Dahl. XV. Kbh. 1938. Side 163-170.

ERINDRINGER

- 10 Karl Madsen: I Holland.
Tilskueren December 1892. Side 887-919.
- 11 Breve fra Julius Lange. Udg. af P. Købke.
Kbh. 1902. (Se Bogens Index.)
- 12 John Paulsen: Erindringer. Siste Samling.
Kbh. 1903. Side 95-96.
- 13 Karl Madsen: Rejseindtryk fra Spanien.
Tilskueren December 1909, Side 471-504 med 3 Haandtegninger af Karl Madsen.
- 14 Alba Schwartz: Skagen. Den svundne Tid i Sagn og Billeder. Kbh. 1912.
[Med Portrætkarikatur Side 45, jfr. Portr. Fort. Nr. 2.]
- 15 K. W.: Christian Skredsvig.
Verdens Gang, Christiania 12. Marts 1914.
[Interview. Citeret i Udtog i Karl Madsen: Skagens Malere og Skagens Museum. Kbh. 1929 og af Frits Johansen i Samleren XV, December 1938, Side 255-256.]
- 16 Karl Madsen: Billeder jeg fandt —
Berlingske Tidende 10. Januar 1915, ill.
[Titlen skyldes Redaktionen.]
- 17 Kunstnerliv i 70'erne. Albert Edelfelts Breve.
Bogvennen VII, 1917-18, Side 319-320.
[K. M. omtales i Breve fra Paris d. 15. og 23. December 1877.]

- 56 (1895). Selvportræt.

55,5 × 47,5. Olieskitse, usign.

Tilh. Ingeniør Henning Madsen.

[Brystbillede, uden Hænder. En face til højre. Blikket rettet udefter. Lorgnetter. Cigaret i Munden. Kun Ansigtet gennemarbejdet, Frakkeopslagene antydet, paa store Partier af Baggrunden er Lærredet umalet. Gengivet i Samleren XV, 1938, Nr. 8, Side 145.]

VIGGO MADSEN

- 57 1908. Portrættegning.

55 × 47. Kultegning, sign.: 1908 V M (som Monogram).

Tilh. Maleren Viggo Madsen.

[Hel Figur, siddende halv Profil til venstre, betraggende et Billede, der holdes med begge Hænder og støttes til det højre Knæ.]

- 58 1935. Portrætmaleri.

35 × 31. Olie, sign.: 19 V M 35 (med V M som Monogram).

Skagens Museum, Brøndums Hotel, Malerisalen.

[Skulderstykke. Halvprofil til højre. Briller. Gengivet i Ord och bild XLVII, 1938, Hefte 9, Side 482.]

Ophængt i Malerisalen i Stedet for Viggo Johansens Portræt (Nr. 32), som blev flyttet til den gule Stue.

ALBERT NAUR

- 59 1925. Portrætmaleri.

92 × 102. Olie, sign.: Naur 1925.

Tilh. Maleren Albert Naur.

Udst.: Separatudstilling i Aalborg April 1927, Nr. 14. Separatudstilling i Esbjerg Maj-Juni 1927, Nr. 12.

[Halv Figur, Profil til højre, siddende ved Skrivebord i Arbejdsværelse paa Kunstmuseet, bladende i en Bog. I Baggrunden et Vindue med Papyrus-Planter. Udsigt mod Stockholmsgade.]

- Haste, William [108.158].
 Heiberg, I. L. 31.255.
 Heiberg, Johanne Louise 66.533.
 Heilbuths Samling 58.473-474;
 59.483.
 Helsted, Axel 10.64. — 121.26;
 134.95.
 Hendriksen, Elisabeth (156.60).
 Hendriksen, F. 7.42; 8.54;
 72.577. — [87.7; 93.26; 104.125].
 121.24; 124.36.
 Henningsen, Erik 118.11; 124.36.
 Henningsen, Frants 27.224.
 Henningsen, J. 17.132.
 Henrichsen, Erik [87.9].
 Henriques, Axel 55.453. —
 [94.28].
 Henriques, Marie 57.470.
 Hentze, Gudmund 41.334. —
 [87.8].
 Hertz, Peter 80.643. — 134.99.
 — (150.41-43; 154.53).
 Hilleström, Pehr 76.610.
 Hirschsprung, Holger [103.115].
 Hirschsprungske Samling
 20.162; 37.306; 48.392. —
 [87.5]. — 124.36.
 Hoff, Chr. 132.75.
 Hoffmann, Anker 118.12f. (jfr.
 Rettelser 175).
 Hoffmann, Finn [107.153].
 Holbein, Hans 35.288.
 Holberg, J. L. 8.54; 11.82-83;
 12.85; 54.444,447; (Bog) 56.460.
 Holck, Axel [103.115].
 Holland 29.239; 61.498. —
 (140.13; 142.16; 144.21,24;
 148.36; 152.52; 154.54).
 Hollandsk Malerkunst (Bog)
 28.229.
 Hollandske Udstilling, Den
 61.495.
 Holm, Gunnar 116.7.
 Holsøe, C. 117.8.
 Hooch, Pieter de 31.252.
 Hoppe, Ragnar 83.660.
 Hulst, Pieter van der 65.528.
 Husum, Jul. 122.27.
 Høffding, Harald 122.27.
 Høyen, N. 35.285.
- Illustrationerne til Holbergs
 Peder Paars (Bog) 56.460.
 Illustrationskunst, dansk 14.108;
 17.136; 46.373; 56.460; 59.480.
 Illustrationskunst, fransk
 21.170; 24.195; (Bog) 72.583.
 Impressionismen 5.25.
 Impressionisterne 26.212.
 Indisk Kunst 6.34.
 Indiske Tegninger 53.436.
 Innocenti, Saturnino 8.49.
 Irminger, Valdemar 122.27;
 123.31.
 Isaachsen, Olaf 69.561.
 Italien (142.14; 144.21; 154.55,58;
 156.61).
- Jacobsen, Alfred [87.4].
 Jacobsen, Carl 31.255; 50.410. —
 (140.8).
 Jacobsen, Helge [103.115].
 Jacobsen, J. O. 131.72.
 Jacobsen, Johan [108.164].
 Japansk Kunst 5.24; 13.98;
 16.125,127-128,131; 21.171;
 24.198; 25.207; 27.222.
 Jastrau, V. [99.74]. — 119.14-15;
 132.76.
 Jensen, C. A. 61.499; 79.632.
 Jensen, Carl 132.77 ff.
 Jensen, Chr. 119.15.
 Jensen, Edvard [103.115].
 Jensen, Henning 19.152.
 Jensen, Johannes V. [87.9].
 Jensen, Karl 120.18. —
 (138.3; 140.10).
 Jensenius 132.80 f.
 Jerichau-Baumann, Elisabeth
 17.137.
 Jerndorff, August 23.183;
 26.215-216; 27.217,224; 37.301;
 70.567. — 124.36.
 Jerrild, Holger [93.25].
 Jeu de Paume 71.573. —
 (154.57).
 Johansen, Frits [97.58; 98.69-70.
 73]. — 119.16; 120.19,21;
 122.27; 133.86. — (138.4).
 Johansen, Lauritz 119.16.

Naini 1925

grafien er den Del af Bogen der vil blive mest benyttet, at udskille den fra det øvrige Stof paa en let synlig Maade. De røde Blade fik Lov at blive staaende omkring Karl Madsens Forfatterskab, og fra at have været oprindelig tænkt som en rent æstetisk Virkning ved Indbindingen, har de nu faaet en Nyttfunktion, som næppe forringer det æstetiske Element. De er trykt med Tonplade.

Endelig er der Bogens Illustrationer. De er samlede foran i Indledningen, idet de vilde virke umotiverede rundt omkring mellem Haandbogs-Siderne, hvor de iøvrigt ogsaa vilde hæmme Opslagets Overskuelighed. Der var i og for sig Portrætter nok af Karl Madsen at vælge imellem til Reproduktion, men jeg havde mere Lyst til med Fotografier at give smaa og charmerende Virkelighedsglimt fra hans Liv og Færden. Det følte ogsaa i stofflig Henseende som en mere tiltalende Virkning at det var Fotografier der reproduceredes og ikke affotograferede Kunstværker i nedsat Format (et Standpunkt man naturligvis ikke vil kunne fastholde i enhver Bog)*. Krideret Papir blev foretrukket for at Billederne kunde fremtræde klare og beholde Fotografiets Karakter, og den Udskillelse fra Bogens øvrige Blade dette giver, var en ønsket Virkning. Hendriksens Reproduktionsanstalt har præsteret Vidundere med de krøllede og stærkt afblegede gamle Snapshots, jeg havde faaet skrabet sammen.

Bogen blev indbundet hos Petersen & Petersen, og vi flottede os med et stift Papirsbind for at gøre Bogen helt

---

* Godt og rimeligt havde det derimod været bagest i Portrætfortegnelsen at sætte et Par Tegninger i Stregkliché. I Bilaget til denne Artikel bringes et Par Prøver paa saadanne Tegninger i Erkendelse af det forsømte.

færdig i den Form vi ønskede den skulde fremtræde. Der er noget meget utilfredsstillende ved uindbundne Bøger, som faar Lov at blive revet og tilsmudset indtil til sidst Ejeren, naar Elendigheden er størst, lader dem indbinde til Uken-delighed. Da Papirsbindet ikke er uforgængeligt er der blevet fremstillet et begrænset Antal Exemplarer, uindbundne og ubeskaarne, til Biblioteker, Museer o. lign. Til Smudsomslaget foreslog Nordlunde det uhøjtidelige Amatørbillede af Karl Madsen set bagfra og ligesom vandrende ind i Bogen med sin Spadserestok paa Ryggen. Typografien herunder behøver jeg vist næppe at sige skyldes Ib Andersen - der skal ikke mange Linier Sats til for at kende hans særlige Skriftbehandling.

Med Planlæggelsen af Bogen og dens Typografi har jeg haft fuldstændig frie Hænder, hvad der naturligvis har givet Arbejdet en ganske særlig og sjælden Charme. Der er heller ikke blevet lagt noget Baand paa Økonomien, og Bogen har derfor kunnet faa baade den bedst mulige Kvalitet og den ret kostbare og specielle Satsbehandling. Trykt paa Japanpapir i 50 Exemplarer kunde den være blevet gjort til en Bibliofil-Bog af reneste Vand, der kunde staa og samle Støv som en Sjældenhed i Bibliofilens Bogreol. Jeg foretrak nu et almindeligt mat Papir, et Papirsbind, der gav Bogen en færdig Karakter, og et Oplag tilstrækkeligt stort til at Bogen, som jeg haaber det, kan blive til Nytte for mange baade nu og i Fremtiden, der vil studere Karl Madsens Forfatterskab og den nyere danske Kunsts Historie.

MERETE BODELSEN